

Mentális modell, metaforák és analógiák

Analógiák és metaforák alkalmazása a kezelői felület tervezésben

- **Analógia:** hasonlóság, hasonlóságon alapuló egyezés.
- **Metafora:**
  - (1) nyelvi átvitel, képes kifejezés
  - (2) egy fogalomnak egy hasonló fogalmat kifejező szóval való megjelölése
- Jól megválasztott metaforák
  - mozgósítják a felhasználó meglévő - hétköznapi vagy szakmai – tudását, és így nagyban elősegíthetik a rendszer használatának elsajátítását
  - hozzájárulnak a komplexitás kezeléséhez
  - empirikusan igazolható módon csökkentik a tanulási időt, az elkövetett hibák számát, és növelik a felhasználónak a rendszerrel való megelégedettségét

A desktop metafora

Xerox Palo Alto Research Center

1973/79

•Xerox Alto

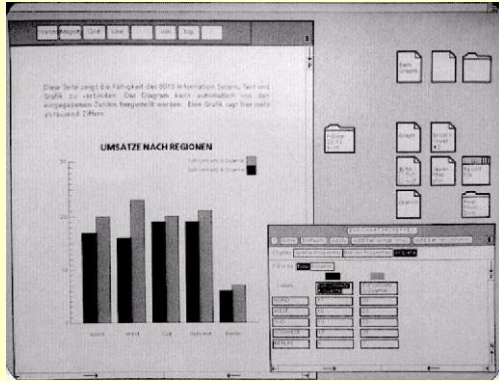
A piacon megjelenő első számítógép

- bittérképes képernyővel
- egérrel
- grafikus operációs rendszerrel (desktop metafora...)
- WYSIWYG szövegszerkesztővel

→

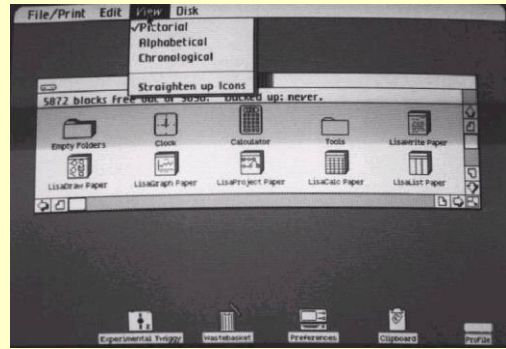
- (Apple Lisa 1982)
- Apple Macintosh 1984.

Xerox Star GUI

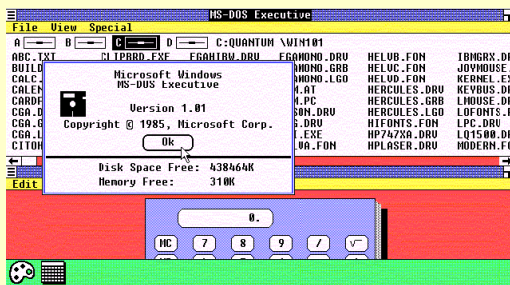
5

Apple Lisa

6

Microsoft Windows 1.01

7

„Beyond the Desktop”

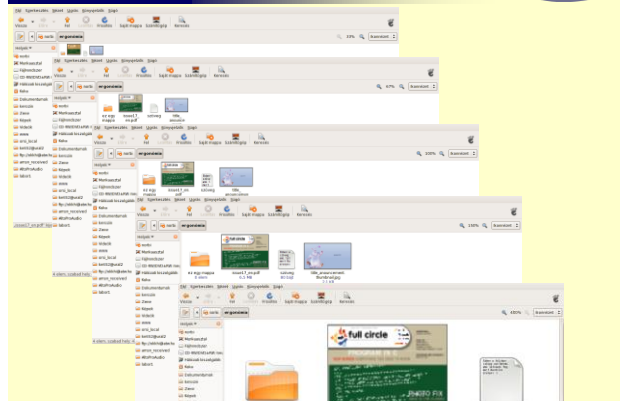
Zooming User Interface (ZUI)

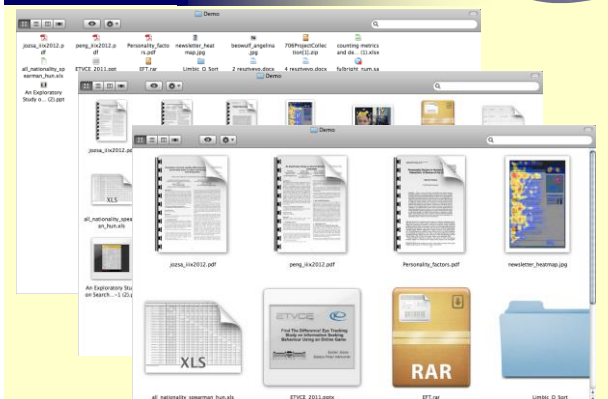
- Jellemzők:
  - végtelen felület
  - egy nézet (view), több kamera definiálható
  - pan, zoom
  - az objektumok különböző nagyságban különböző részletességgel látszódnak
  - lencsék
- Példák:
  - JAZZ (University of Maryland HCI Lab; Java)
  - Nautilus (Eazel, Inc.; Linux-os fájlkezelő)
  - Canon Photo Viewer
  - Apple iOS Finder ikon nézet
  - **Prezi**

9

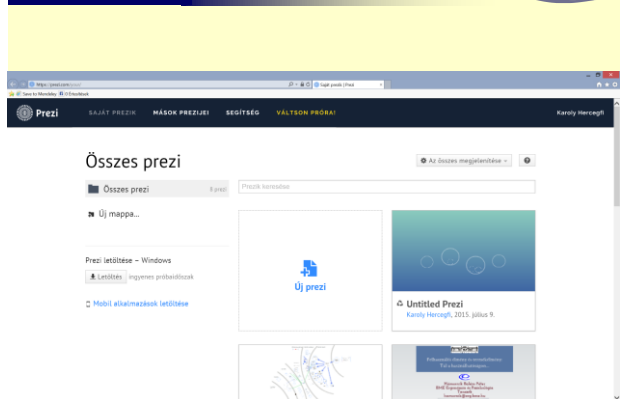
Nautilus (Linux)

Apple iOS Finder ikon nézet

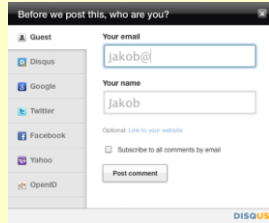
Prezi

Mikrointerakciók – Definíció

- Mikrointerakció: egy jól meghatározható kis része a terméknek, ami egyetlen használati eset (use case) körül forog. Tulajdonképpen a funkcionalitás egy apró része.
- Például
  - Beállítások módosítása;
  - Adatok, eszközök szinkronizálása;
  - Ébresztő beállítása;
  - Jelszó beállítása;
  - Eszköz bekapcsolása;
  - Bejelentkezés;
  - Rendszerüzenetek;
  - Kedvencek és kedvelések.

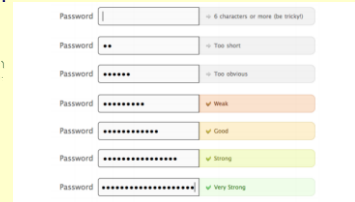

Mikrointerakciók – Jelentősége

- A teljes rendszert alkotó mikrointerakciók tömeges együttese alkotja makro szinten a termék-felhasználó interakciót, így azok releváns kapcsolatban állnak a felhasználói élménnyel.

„It's the little things that make the difference between a good digital product and a great one.”
- Dan Saffer

Mikrointerakció példák

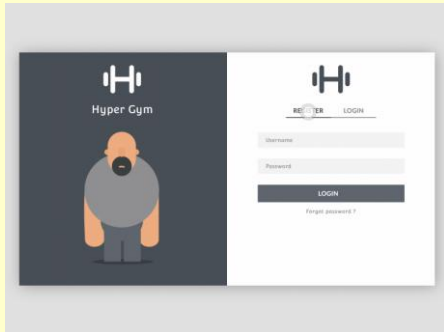

Mikrointerakciók felépítése

- Trigger: Az interakciót kiváltó dolog. Például egy gomb lenyomása.
- Rules: Ez határozza meg, hogy milyen esetekben mi történjen, mondjuk villanjon fel a lámpa.
- Feedback: Azért felelős, hogy visszajelzést adjon: „Igen, már folyik a munka.” Lehet vizuális, aurális, érintés alapú is.
- Loops & Modes: Futási idővel, ismétléssel kapcsolatos különböző módokat határoz meg (manuális kikapcsolás vagy elhalványulás).

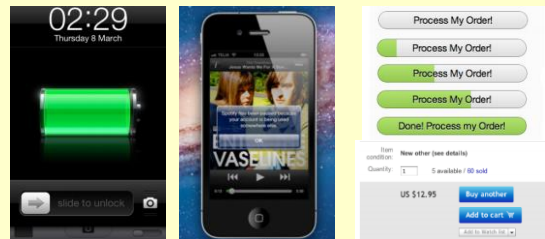
Mikrointerakció példa

(Concept by Vínóth Elangovan)

17

Példa

Az interakció megtervezésének általános ergonómiai elvei (Design Guidelines)

Az interakció megtervezésének általános ergonómiai elvei 1.

Kompromisszumok...

Legáltalánosabb elvek:

- tartsuk szem előtt a felhasználók tevékenységét,
- ismerjük a felhasználókat,
- és a lehetőség szerint vonjuk be a felhasználókat (vagy azok képviselőit) a fejlesztési folyamatba.

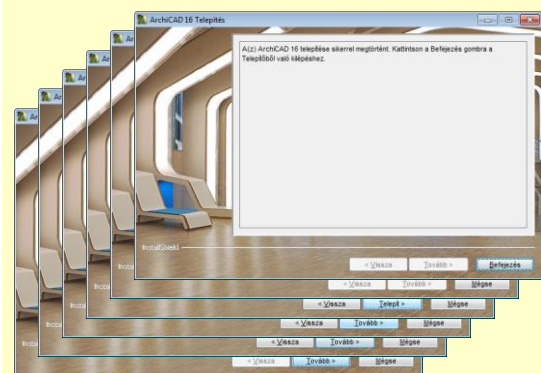
Shneiderman (1992) nyomán

- (1) Törekedjünk konzisztenciára.
- (2) Tegyük lehetővé a felhasználók számára egyes lépések lerövidítését vagy átugrását ("shortcut").
- (3) Biztosítsunk informatív visszajelzést.
- (4) A párbeszédnek legyen világos kezdete, tartalma (közepe) és befejezése.
- (5) Biztosítsunk egyszerű hibakezelést.
- (6) Engedélyezzük az akciók visszafordítását ("undo").
- (7) Tegyük lehetővé, hogy a felhasználó uralja a párbeszédet.
- (8) Csökkentsük a rövid idejű memória terhelését.

(1) Törekedjünk konzisztenciára I. programon belüli szint

Többször visszatérő (kivételesen jobbra egészséges) állatorvosi ló: telepítő varázsló

(1) Törekedjünk konzisztenciára II. makroszint: programok / programverziók közti szint

- Példa programverziók közti durva inkonzisztenciára:
  - MS Word-ben a gyorsbillentyűk
    - Korábban a magyar kezdőbetűk szerint voltak (pl. félkövér: ctrl+f)
    - míg ma az angol szerint (pl bold: ctrl+b)

B

**(1) Törekedjünk konzisztenciára
II. makroszint: programok közti szint**

•Példa programok közti durva
inkonzisztenciára:

- '90-es évek elejétől a MS Word-ben
ctrl+kurzorjobbra: ugrás egy szóval jobbra vs.
- Ugyanakkor az elterjedtebb WordPerfect-ben
ctrl+kurzorjobbra: a következő (jobbra eső) szó
törlése

**(1) Törekedjünk konzisztenciára
II. makroszint: programok közti szint**

•Rejtett kompatibilitás:

1. A '90-es évek elején még a copy / paste
billentyűkombinációja ctrl+ins / shift+ins (pl. Turbo Pascal
sokáig ezt alkalmazta)
2. Microsoft termékek viszont már akkor: ctrl+c / ctrl+v
3. Ez utóbbi lett egyeduralgó
4. DE: bár a menüben, sűgóban csak a ctrl+c / ctrl+v
kombinációt említi, a ctrl+ins / shift+ins kombináció
„titokban” még mindig működik!

**(1) Törekedjünk konzisztenciára
II. makroszint: programok közti szint**

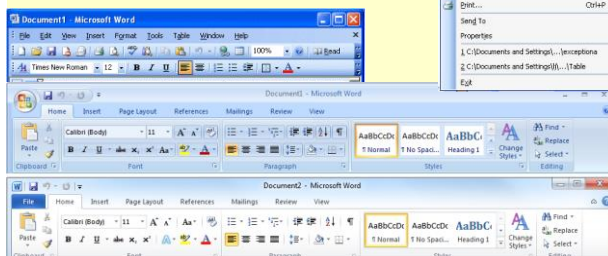
•Ami az egyes cégeknek ötletlopás, a felhasználónak
könnyebb tanulás és használat.

•Az egyes programokban kitalált, jó ötletek
op.rendszer szintű szabvánnyá válnak.

1. Mac OS hosszűszöveges buboréksűgő után
2. WordPerfect 6 (1993) sárga tooltip,
Ami Pro 3.0 (1993) benyomott toolbar-gomb
3. MS Word 6 (1993) sárga tooltip,
benyomott toolbar-gombbal
4. MS Windows 95 sárga tooltip,
benyomható toolbar-gombbal
5. MS Office 2007 óta már nem benyomott, nem gomb-szerű
„flat design”, válaszul a konkurencia „material design” túlzásaira ☺
6. MS Office 2013 óta fehér, hosszűszöveges buboréksűgő

**(1) Törekedjünk konzisztenciára
II. makroszint: programok közti szint**

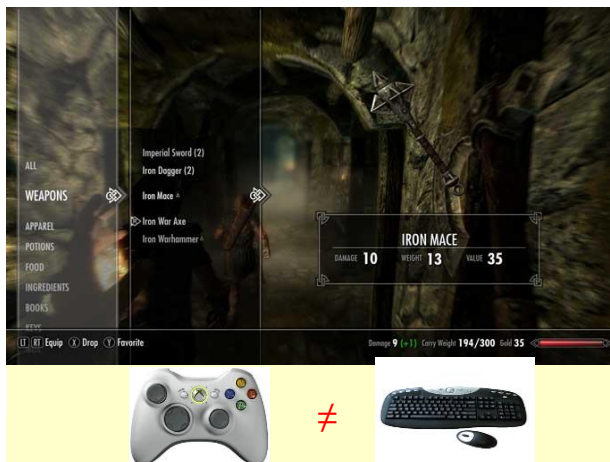
- File menű és társai
- File menű > Page Setup... - évtizedes hagyomány
- A MS Office 2003 toolbar után
a MS Office 2007 ribbon szakított ezzel,
a MS Office 2010 ribbon részlegesen visszaállt

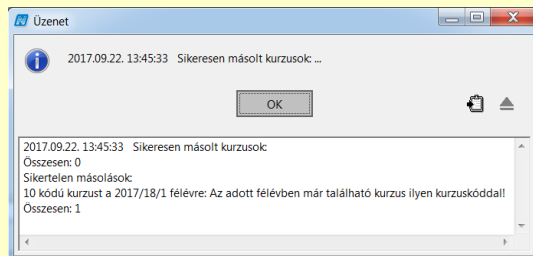
(2) Tegyük lehetővé a felhasználók számára egyes lépések lerövidítését vagy átugrását ("shortcut")

- Varázsló helyett Options menü
- Gyorsbillentyűk
- Context menü általában
- AutoCAD: parancssori üzemmod (rövidíthető parancsokkal)
- Skyrim mod: a gyakorlott felhasználó inkább több dolgot átlátna, szűrnie, stb., főleg, ha egeret használ
- stb.

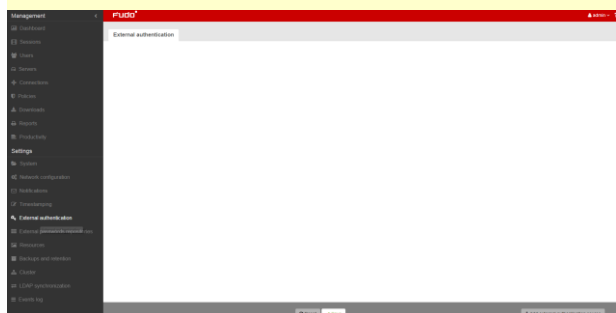

(3) Biztosítsunk informatív visszajelzést I. makroszint: üzenetek

**(3) Biztosítsunk informatív visszajelzést
II. általános szint: hol tartunk, mit csinálunk?**

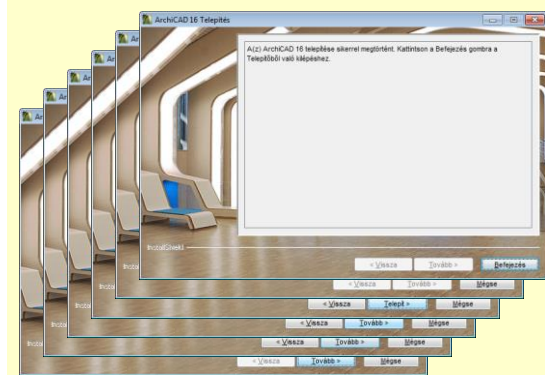

**(3) Biztosítsunk informatív visszajelzést
III. mikroszint: mikrointerakciók / preselection highlight**

- Pl. MS PowerPoint diavetítés

**(4) A párbeszédnek legyen világos kezdete,
tartalma (közepe) és befejezése I. makroszint: varázsló**

**(4) A párbeszédnek legyen világos kezdete,
tartalma (közepe) és befejezése II. mikroszint**

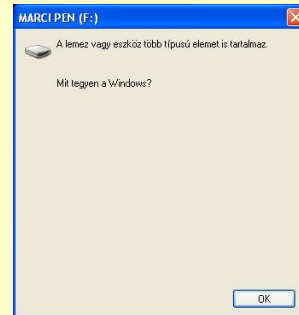
- Banki átutalás...

**(5) Biztosítsunk egyszerű hibakezelést
I. mikroszint**

- Grid, snap és társai...
- Undo -> lásd később

**(5) Biztosítsunk egyszerű hibakezelést
I. makroszint**

**(6) Engedélyezzük az akciók visszafordítását
("undo")**

- A szabadság érzésének fontossága...
- Történeti kialakulás

**(6) Engedélyezzük az akciók visszafordítását
("undo")**

•Apple Time Machine 2012

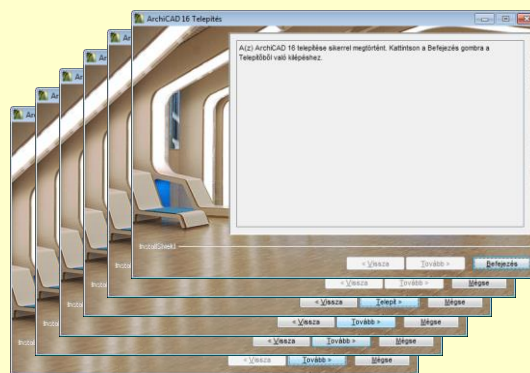

(6) Engedélyezzük az akciók visszafordítását ("undo")

- Bekapcsolható nonlinear history a Photoshop CS3 óta

(7) Tegyük lehetővé, hogy a felhasználó uralja a párbeszédet I. escape funkció

(7) Tegyük lehetővé, hogy a felhasználó uralja a párbeszédet II. általában

- Modális – nem modális ablakok
  - pl. mentéskor

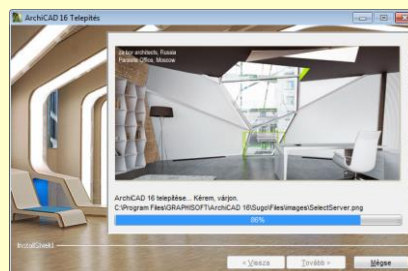
(8) Csökkentsük a rövid idejű memória terhelését

- 7±2 menüpont kezdő vagy eseti felhasználók esetén...

- Használjuk a felhasználó szokincset!
- Adjunk áttekintést a feladat-helyzetről!
- Időnként emlékeztessünk a még le nem zárt tevékenységekre!
- Ha a válaszidő 15 másodpercnél hosszabb, közöljük ennek okát és a várható válaszidőt!
- Azonos válasz-időket biztosítsunk hasonló helyzetekben!
  - Adjunk szórakoztató üzeneteket vagy többletfeladatokat, ha szükséges!

Style guides / design principles

- **iOS Human Interface Guidelines**
developer.apple.com/ios/human-interface-guidelines
- **Android Material Design és User Interface Guidelines**
developer.android.com/design
developer.android.com/guide/practices/ui_guidelines
- **Microsoft Design Language Principles for Universal Windows Platform**
developer.microsoft.com/en-us/windows/apps/design

47

W3C Web Accessibility Initiative

- **Web Content Accessibility Guidelines 2.1**
www.w3.org/WAI/

48